

ADVIEZEN EN BESLISSINGEN
VAN DE
COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

2006

COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

INHOUDSTABEL

DEEL I. VOORWOORD	pagina 1
DEEL II. ALGEMEEN	
2.1. COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR	pagina 2
2.2. PROCEDURES	pagina 3
2.3. AANTAL DOSSIERS	pagina 7
DEEL III. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN	
3.1. PROCEDUREKWESTIES	pagina 8
3.2. KOSTELOOSHEID BASISONDERWIJS	pagina 9
3.2.1. ALGEMEEN	pagina 9
3.2.2. TOEGELATEN BIJDRAGE	pagina 9
3.2.3. NIET TOEGELATEN BIJDRAGE	pagina 10
3.2.4. BIJDRAGEREGELING	pagina 11
3.3. KOSTELOZE TOEGANG SECUNDAIR ONDERWIJS	pagina 13
3.3.1. ALGEMEEN	pagina 13
3.3.2. TOEGELATEN BIJDRAGE	pagina 13
3.3.3. NIET TOEGELATEN BIJDRAGE	pagina 14
3.3.4. BIJDRAGEREGELING	pagina 16
3.4. ONEERLIJKE CONCURRENTIE	pagina 17
3.4.1. ALGEMEEN	pagina 17
3.4.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN	pagina 17
3.5. POLITIEKE ACTIVITEITEN	pagina 18
3.5.1. ALGEMEEN	pagina 18
3.5.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN	pagina 18
3.6. HANDELSACTIVITEITEN	pagina 20
3.6.1. ALGEMEEN	pagina 20
3.6.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN	pagina 21
3.7. RECLAME EN SPONSORING	pagina 24
3.7.1. ALGEMEEN	pagina 24
3.7.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN	pagina 25
DEEL IV. BIJLAGE	
4.1. Samenstelling Commissie zorgvuldig bestuur	pagina 27
4.2. Overzicht adviezen en beslissingen in 2006	pagina 28

DEEL I . VOORWOORD

De Commissie zorgvuldig bestuur heeft in 2006 een 30-tal vragen en klachten behandeld. De meeste dossiers situeren zich in het thema kosteloosheid en kosteloze toegang. Ouders stellen zich meer en meer vragen bij de kosten die aangerekend worden door de school. Merkwaardig is dat voor het thema participatie er geen afzonderlijke vragen of klachten worden ingediend over de toepassing van het decreet van 2004.

Nochtans stelt de Commissie zorgvuldig bestuur vast dat bij zeer veel vragen en klachten rond bijdrageregeling er een aspect is van onvoldoende participatie en/of informatie. In haar standpunten over de bijdrageregeling neemt de Commissie dan ook altijd de bepalingen mee van het participatiedecreet.

Voor de andere thema's is het aantal dossiers op hetzelfde niveau gebleven. Enkel inzake politieke propaganda zijn er een aantal bijkomende dossiers, maar dat heeft te maken met de gemeenteraadsverkiezingen van 2006.

Ernest Duys
Voorzitter Commissie zorgvuldig bestuur

DEEL II. ALGEMEEN

2.1. COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

De samenstelling van de Commissie werd eerst geregeld bij ministerieel besluit van 3 februari 2003. Met ingang van 1 januari 2006 werd de samenstelling van de Commissie aangepast door het besluit van 23 januari 2006.¹

Er is een kamer bevoegd voor het basisonderwijs en een kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding, het deeltijds kunstonderwijs en het volwassenenonderwijs. Klachten en vragen die te maken hebben met alle onderwijsniveaus worden in een gemeenschappelijke zitting behandeld.

De voorzitter, die een magistraat of eremagistraat is, wordt bijgestaan door een secretaris, die ambtenaar is bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De voorzitter oordeelt over de ontvankelijkheid van de vragen en klachten. De zittingen zijn slechts rechtsgeldig indien alle leden of hun plaatsvervangers aanwezig zijn. Per kamer moet één lid voldoen aan de voorwaarden om tot rechter in handelszaken benoemd te worden (bedrijfsleven), één lid moet deskundig zijn op het gebied van de bescherming van de consumenten (onderwijsklanten) en twee leden moeten vertrouwd zijn met het onderwijsveld.

Vanaf 1 april 2005 werd de Commissie zorgvuldig bestuur bevoegd inzake klachten over de toepassing van het participatiedecreet van 2 april 2004.

Op de website van het departement Onderwijs beschikt de Commissie over een afzonderlijke webpagina waar alle adviezen en beslissingen gepubliceerd worden. Ook de jaarverslagen 2003, 2004, 2005 en 2006 staan vermeld op deze site:

www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/jaarverslagen

¹ Ministerieel Besluit van 23 januari 2006 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur, Belgisch Staatsblad, 13 februari 2006.

2.2. PROCEDURES

Iedere belanghebbende zowel binnen als buiten het onderwijsveld kan over rechten en plichten inzake zorgvuldig bestuur informatie inwinnen of een conflict beslechten door twee verschillende procedures te volgen : enerzijds een informatieve vragenprocedure en anderzijds een klachtenprocedure.

2.2.1. VRAAG EN ADVIES

Stap 1

Iedereen die bij een bepaald optreden van een school in het kader van zorgvuldig bestuur een belang heeft, kan om het even wanneer een vraag indienen. Hij die geen belang heeft, kan geen vraag indienen.

Vragen sturen belanghebbenden door via de post of e-mail ofwel leggen zij ze neer op het secretariaat van de Commissie tijdens de kantooruren:

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
Departement Onderwijs en Vorming
Commissie zorgvuldig bestuur – 5B01
Willy Van Belleghem tel. 02/553.95.14 - fax: 02/553.95.25
zorgvuldigbestuur.onderwijs@vlaanderen.be
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Stap 2

De voorzitter oordeelt over de ontvankelijkheid van de vraag. Hij houdt daarbij rekening met de bevoegdheden van de Commissie zorgvuldig bestuur en de procedurevoorschriften (niet-anoniem, termijnen, belang).

Het secretariaat informeert dadelijk per post de betrokkenen over de niet-ontvankelijkheid.

In geval van ontvankelijkheid wordt de vraag ter behandeling voorgelegd aan de Commissie.

Stap 3

De Commissie stelt haar advies op binnen een termijn van 60 kalenderdagen die ingaat op de postdatum vermeld op de zending of e-mail met de vraag of op de datum van neerlegging op het secretariaat. De betrokkenen ontvangen een afschrift per post.

2.2.2. KLACHT EN BESLISSING

Stap 1

Iedereen die bij een bepaald optreden van een school in het kader van zorgvuldig bestuur een belang heeft kan een klacht indienen binnen een termijn van zestig kalenderdagen na de vaststelling of de kennisname van de betwiste feiten. Hij die geen belang heeft, kan geen klacht indienen.

De belanghebbende heeft er alle belang bij meteen alle mogelijke elementen naar inhoud en personen toe te beschrijven om de zaak snel en correct te laten behandelen door de Commissie. Vermits de werkzaamheden van de Commissie gebonden zijn aan decretale vastgelegde termijnen, wordt er geen uitstel van behandeling verleend.

Een klacht inzake zorgvuldig bestuur wordt bij aangetekend schrijven ingediend op het adres van de Commissie:

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming
 Departement Onderwijs en Vorming
 Commissie Zorgvuldig Bestuur – 5B01
 Willy Van Belleghem tel. 02/553.95.14 - fax: 02/553.95.25
 zorgvuldigbestuur.onderwijs@vlaanderen.be
 Koning Albert II-laan 15
 1210 Brussel

Stap 2

De voorzitter oordeelt over de ontvankelijkheid van de klacht. Hij houdt daarbij rekening met de bevoegdheden van de Commissie zorgvuldig bestuur en de procedurevoorschriften (aangetekend schrijven, niet-anoniem, termijnen, belang).

Het secretariaat informeert dadelijk per post de betrokkenen over de niet-ontvankelijkheid.

In geval van ontvankelijkheid wordt de klacht ter behandeling voorgelegd aan de Commissie.

Stap 3

De Commissie stelt bij een ontvankelijke klacht alle betrokkenen schriftelijk in kennis.

De schriftelijke melding aan de betrokkenen bevat:

1° de ontvangst van de klacht;

2° de mogelijkheid voor de verwerende partij om een verweerschrift binnen een termijn van 15 kalenderdagen in te dienen. De termijn van 15 dagen loopt vanaf de postdatum vermeld op de zending met de melding van de ontvangst van de klacht door de Commissie;

3° de plaats, de dag en het uur waar de zitting zal worden gehouden;

4° voor het huishoudelijk reglement en de samenstelling van de Commissie wordt verwezen naar de website.

Stap 4

Binnen een termijn van 15 kalenderdagen (nl. de eerste vijftien dagen van bovenvermelde zestig dagen-beslissingstermijn) kan de betrokken onderwijsinstelling een verweerschrift indienen.

De voorzitter van de Commissie kan op uitdrukkelijk verzoek van de onderwijsinstelling en rekening houdend met de complexiteit van een dossier:

1° een verlenging van de termijn van vijftien kalenderdagen toestaan;

2° de indiening van schriftelijke stukken op de zitting van de Commissie toestaan.

De onderwijsinstelling moet dit uitdrukkelijk vragen en de reden opnoemen.

De betrokkenen melden binnen de 15 kalenderdagen na de postdatum vermeld op de zending door de Commissie met de melding van de ontvangst van de klacht, wie ze als getuigen willen oproepen. Het secretariaat schrijft de getuigen aan.

Stap 5

De zitting is rechtsgeldig als de voorzitter en de leden of hun plaatsvervanger aanwezig zijn en wanneer alle betrokkenen tijdig bij aangetekende zending zijn opgeroepen.

De Commissie hoort de betrokkenen. De betrokkenen kunnen zich op de zitting laten bijstaan of vervangen door een raadsman. Behoudens in het geval van overmacht, is een beslissing van de Commissie geldig bij afwezigheid van de betrokkenen, voor zover deze tijdig en bij aangetekend schrijven werden opgeroepen.

De Commissie kan ambtshalve of op verzoek van één of meer betrokkenen getuigen horen op de zitting.

Bij een beslissing van de Commissie over een overtreding van de beginselen van zorgvuldig bestuur beslist de Commissie in tweede instantie over het al of niet opleggen van een sanctie. In het geval de Commissie meent de betrokken onderwijsinstelling een sanctie te moeten opleggen, brengt ze de school op de hoogte van het gegrond zijn van de klacht en de door de Commissie voorlopig bepaalde sanctie.

Het aangetekend schrijven met de mededeling van de beslissing en de oplegging van een sanctie bevat de melding dat binnen een termijn van 60 kalenderdagen na de postdatum vermeld op de zending met de beslissing, het bestuur het nodige gevolg kan geven inzake intrekking, herziening of passende genoegdoening.

Zo de school binnen de termijn van 60 kalenderdagen geen gevolg geeft aan de beslissing van de Commissie, wordt de sanctie uitvoerbaar.

Zo de school binnen de termijn van 60 kalenderdagen de bestreden handeling intrekt, vervalt de sanctie.

Zo de school binnen de termijn van 60 kalenderdagen de bestreden handeling herziet of voorziet in een passende genoegdoening, oordeelt de Commissie of de aanpassing voldoende is.

Werd niet in een rechtsherstel voorzien of is het rechtsherstel niet afdoende, dan stelt de Commissie een definitieve sanctie vast. Dit kan de oorspronkelijk voorgestelde sanctie zijn of, in geval van gedeeltelijk rechtsherstel, een meer aangepaste sanctie.

Stap 6

Op het einde van de klachtenprocedure levert de Commissie een gemotiveerde administratieve beslissing af. De Commissie beslist zowel over de inhoud van de klacht (zorgvuldig bestuur) als over de eventuele sanctie.

De Commissie beslist binnen een termijn van 60 kalenderdagen die ingaat op de dag na de postdatum vermeld op de zending met de klacht. De beslissing wordt uiterlijk de laatste dag van die termijn per aangetekend schrijven verstuurd naar de betrokkenen.

De termijn van 60 kalenderdagen wordt opgeschort gedurende de periode van 6 juli tot en met 15 augustus.

De sancties die kunnen worden uitgesproken door de Commissie zijn de volgende:

1° een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken onderwijsinstelling. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van de werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

2° aan het betrokken centrum voor volwassenenonderwijs een financiële sanctie opleggen overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 2 maart 1999 tot regeling van een aantal aangelegenheden van het volwassenenonderwijs (artikel 66 §2). Dit betekent dat de financiële sanctie ten hoogste 5% kan bedragen van het aantal leraarsuren dat aan het bestuur wordt toegekend, vermenigvuldigd met 1250 euro en/of een gehele of gedeeltelijke terugbetaling van het inschrijvingsgeld kan inhouden.

Met werkingsmiddelen wordt bedoeld het budget dat de overheid aan scholen of centra toekent voor de werking en die uitbetaald zijn het schooljaar voorafgaand aan het schooljaar waarin zich het te sanctioneren feit voordoet.

De sanctie is slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen verstreken is.

Stap 7

Tegen een beslissing van de Commissie kan betrokkene beroep instellen bij de Vlaamse Regering. Betrokkene stelt het beroep in binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de dag na de postdatum van de betekening van de beslissing. Het beroep moet per aangetekend schrijven worden ingesteld. Dit beroep schorst de uitvoerbaarheid van de beslissing met inbegrip van de eventuele sanctie.

De Vlaamse Regering heeft op haar beurt zestig kalenderdagen de tijd om de commissiebeslissing te bevestigen, te wijzigen of te vernietigen op legaliteits- of opportuniteitsgronden (schending van de beginselen inzake "zorgvuldig bestuur" of strijdigheid met het algemeen belang).

In geval van vernietiging neemt de Vlaamse Regering zelf een nieuwe beslissing eventueel met inbegrip van een sanctie.

De beslissing van de Vlaamse Regering moet uiterlijk de laatste dag van de beslissingstermijn van zestig dagen bij aangetekend schrijven naar de betrokkenen worden verstuurd.

Tegelijkertijd brengt de Vlaamse Regering de Commissie op de hoogte van haar beslissing.

Stap 8

Tegen de beslissing in beroep door de Vlaamse Regering is verder verhaal mogelijk bij de gewone rechtbank of de administratieve rechter (Raad van State).

2.3. AANTAL DOSSIERS

	2003	2004	2005	2006
1a. Kosteloosheid Basisonderwijs	7	13	10	9
1b. Kosteloze toegang Secundair onderwijs	9	15	14	11
2. Eerlijke concurrentie	4	1	1	1
3. Politieke activiteiten	4	7	1	4
4. Handelsactiviteiten	8	2	5	4
5. Reclame en sponsoring	6	7	6	5
6. Participatie	-	-	1	-
TOTAAL	38	45	39	29

De Commissie zorgvuldig bestuur heeft in 2006 7 vergaderingen gehouden: 16 januari, 13 februari, 27 maart, 12 juni, 2 oktober, 6 november en 4 december, telkens van 12u.30 tot 15u.

DEEL III. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

3.1. PROCEDUREKWESTIES

In een aantal dossiers heeft de Commissie gewezen op vragen waarvoor ze niet bevoegd is.

Niet-bevoegd

De Commissie verklaart zich niet bevoegd betreffende de organisatie van een 100-dagenviering (kosten voor een begeleider) buiten de school, los van enige les- of leermoment voor leerlingen van het zevende jaar secundair onderwijs. Het gaat om meerderjarigen in een aanvullende opleiding. De organisatie is niet verplicht en valt volledig onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur (verzekering, inhoud, al of niet begeleiding, e.a.). Het behoort volledig tot de autonomie van de lokale onderwijsgemeenschap (school, ouders, personeel, leerlingen) om af te spreken dat kosten voor een begeleider bij de 100-dagenviering al of niet ten laste zijn van de school of de leerlingen/ouders².

In een concreet dossier wordt de vraag gesteld of schoolmateriaal, schooluitstappen en drank die voor ineters gratis zijn, of deze voordelen ook niet als sociale voordelen beschouwd moeten worden en dus eveneens toegekend worden aan de andere basisscholen?

Het vervoer van de school naar het zwembad wordt beschouwd als intern vervoer en niet als sociaal voordeel. Hetzelfde geldt voor schoolmateriaal, schooluitstappen en drankjes die niet als sociaal voordeel zijn opgesomd in het decreet basisonderwijs.

De Commissie zorgvuldig bestuur is door de decreetgever uitdrukkelijk niet bevoegd inzake de in de regelgeving opgenomen sociale voordelen³.

Geen advies of beslissing

Nihil

² CZB/V/KSO/2006/137

³ CZB/V/KBO/2006/148

3.2. KOSTELOOSHEID BASISONDERWIJS

3.2.1. ALGEMEEN

Internationale verdragen, de Grondwet en het decreet basisonderwijs voorzien dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerd basisonderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Verder kunnen geen bijdragen gevraagd worden voor onderwijsgebonden kosten die noodzakelijk zijn in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Het principe van kosteloos onderwijs betekent niet dat aan de ouders geen bijdrage mag gevraagd worden maar houdt wel in dat er geen inschrijvingsgeld mag gevraagd worden. Ouders moeten niet betalen voor datgene wat noodzakelijk is in het kader van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Een school kan onderwijsactiviteiten organiseren die niet noodzakelijk zijn in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen, zowel binnen of buiten de lestijden en al of niet binnen de schoolgebouwen. Scholen organiseren buiten onderwijs ook dienstverlening, zoals bijvoorbeeld reftertoezicht. Voor beide geldt het principe van de kosteloosheid van het basisonderwijs niet. Het gaat om een afzonderlijke dienstverlening die niet verplicht is en waarvoor een bijdrage aan de ouders kan worden gevraagd.

De regelgeving voorziet wel dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt in het participatieproces en dat er afwijkingen zijn voor de minder gegoede ouders. De vergelijking tussen gemaakte kosten en gevraagde bijdrage dient in eerste instantie te gebeuren in de participatieorganen. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving via het schoolreglement alle ouders duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de verschillende soorten bijdragen.

De Commissie Zorgvuldig Bestuur is wel van oordeel dat daar waar er een bijdrage kan gevraagd worden, de school geen willekeurige bijdragen mag vragen. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn: enerzijds in overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds kosten voor goederen of diensten waarvan de betrokken leerling gebruik heeft gemaakt.

3.2.2. TOEGELATEN BIJDRAGE

* Kost diploma-attest

De kosten van een duplicaat of een bewijsstuk van het behaalde getuigschrift of diploma na het afstuderen, worden beschouwd als een afzonderlijke dienstverlening buiten het feitelijke onderwijs. Het behoort tot de autonomie van het schoolbestuur om al of niet een redelijk bedrag te vragen⁴.

⁴ CZB/V/KBO/2006/133

* Bijdrage voor zwemmen en naschools toezicht

Scholen zijn verplicht het zwemmen van elke leerling van het lager onderwijs gedurende één schooljaar gratis aan te bieden. Buiten het kosteloos zwemmen kan een reële bijdrage gevraagd worden voor zwemactiviteiten.

Opvang wordt gerekend tot een afzonderlijke dienstverlening van de school aan de ouders en de leerlingen en valt buiten de kosteloosheid van het onderwijs. Hiervoor mag een redelijk bedrag aangerekend worden ongeacht wie voor dit toezicht instaat⁵.

* Bijdrage voor GON-begeleiding

Een school voor buitengewoon onderwijs ontvangt voor de GON-begeleiding per leerling een integratiesubsidie van de overheid. Naar aanleiding van de kosten voor GON-begeleiding (vervoer, telefoon, administratie) vraagt de begeleidende school buitengewoon onderwijs een vrijwillige solidariteitsbijdrage aan de betrokken ouders.

De Commissie bevestigt haar standpunt inzake de toelaatbaarheid van solidariteitsbijdragen.

Leerlingen van wie de ouders geen solidariteitsbijdrage betalen kunnen niet uitgesloten worden van deelname aan leren en opvoeding (GON-begeleiding).

Het is ook aangewezen dat de vraag niet dwingend geformuleerd wordt en zich algemeen richt tot de ouders. Het is tevens wenselijk de bijdrage te bespreken in de participatieorganen en ze in het schoolreglement te vermelden, zelfs al is ze vrijwillig⁶.

* Bijdrage voor verjaardagen

In een concreet dossier gaat het over het aankopen en verdelen van snoepgoed door de school. Dit is niet noodzakelijk in het kader van eindtermen en ontwikkelingsdoelen en hiervoor kan dus een bijdrageregeling gelden.

Het gaat hier om een vrijwillige bijdrage. De ouders kunnen niet verplicht worden om ze te betalen. Het is noodzakelijk dat dit besproken wordt met de verschillende geledingen (ouders, leerlingen, personeel) van de schoolraad. Het overleg houdt rekening met een eventuele vrijstelling voor behoeftige ouders. De Commissie zorgvuldig bestuur vraagt wel aandacht voor de nieuwe maatregelen van de federale en onderwijsoverheid inzake gezondheidsbeleid op school. Er is een strategisch actieplan waarbij scholen, centra voor leerlingenbegeleiding en lokaal gezondheidsoverleg de gezondheid van de leerlingen wil verhogen. In dit verband is het wenselijk om voor snoepgoed alternatieven uit te werken, zoals dat geldt in een aantal scholen, zoals o.a. boeken, uitstappen, speelgoed e.a.⁷.

3.2.3. NIET TOEGELATEN BIJDRAGE

* Bijdrage voor sportnamiddagen

Uitgaven voor niet schoolgebonden personeel voor activiteiten (lichamelijke opvoeding) in het kader van eindtermen dienen ten laste te vallen van het schoolbestuur en niet van de

⁵ CZB/KL/KBO/2006/140

⁶ CZB/V/KBO/2006/130

⁷ CZB/V/KBO/2006/150

ouders. Het schoolbestuur krijgt bijkomende middelen (werkingsbudget, personeel) voor o.a. de invulling van de lestijden lichamelijke opvoeding.

Een positief initiatief als een sportnamiddag mag geen aanleiding zijn om de kosteloosheid van het leergebied lichamelijke opvoeding te verlaten. Het schoolbestuur mag wel een bijdrage vragen aan ouders voor het vervoer en de verkoop van drank⁸.

* Bijdrage voor knutselmateriaal

Knutselmateriaal dat door alle kinderen in de klas gebruikt wordt in het voor iedereen voorziene lesprogramma dient voor de ouders kosteloos te zijn⁹.

* Administratieve kosten bij achterstallige rekeningen

Administratieve kosten (briefwisseling, port, e.a.) hebben geen verband met het werken aan eindtermen en ontwikkelingsdoelen of het leren en opvoeden in het algemeen. Hiervoor ontvangt de basisschool een werkingsbudget. De communicatie tussen school en ouders, ook over achterstallige rekeningen, behoort tot de administratieve werking eigen aan een school, als onderwijsorganisatie. Dit kan niet ten laste gelegd worden van de ouders¹⁰.

3.2.4. BIJDRAGEREGELING

* Innen van een waarborgsom bij de ouders bij inschrijving van de leerling

Een waarborg is een afzonderlijk bedrag dat integraal teruggegeven wordt zo de eraan verbonden verplichtingen zijn nagekomen. Aan een waarborg in zijn juridische betekenis beantwoordt er geen prijs of vergoeding voor een goed of een dienst die de leerlingen effectief ten goede komt. Een voorschot daarentegen kan wel waarop naderhand effectieve en reële kosten worden verrekend.

Het behoort tot de autonomie van de lokale onderwijsgemeenschap om afspraken te maken over modaliteiten bij het innen van de ouderbijdrage. Een van de mogelijkheden is dat er afspraken zijn over het betalen van een redelijk voorschot bij de aanvang van het schooljaar. Op voorhand kan een beperkt vast bedrag aan de ouders gevraagd worden. De besteding van het vast bedrag wel kan opgevolgd worden door de ouders. Het bedrag wordt per schooljaar verrekend met de effectieve kosten die de school maakt voor de betrokken leerling. Op het einde van het schooljaar wordt het voorschot of het deel ervan dat niet werd opgebruikt aan de ouders terugbetaald.

Er dient over het voorschot op de ouderbijdrage met de ouders duidelijk gecommuniceerd te worden. Het doel en de besteding van het gevraagde bedrag moeten duidelijk omschreven worden. Het voorschot dient besproken te worden in de verschillende participatieorganen en duidelijk vermeld te worden in het schoolreglement. Daarbij wordt aandacht besteed aan afwijkingen voor minder gegoede ouders¹¹.

⁸ CZB/V/KBO/2005/115

⁹ CZB/V/KBO/2006/128

¹⁰ CZB/V/KBO/2006/133

¹¹ CZB/V/KBO/2006/127 en CZB/V/KBO/2006/133

* Wijzigingen bijdrageregeling in de loop van het schooljaar

In de loop van een schooljaar zijn beslissingen genomen die invloed hebben op de bijdrageregeling. Het is evenwel de bedoeling van de regelgeving dat over het schoolreglement en de bijdrageregeling er overleg is in de participatieorganen voorafgaand aan de start van een nieuw schooljaar (mei en juni). De bijdrageregeling kan vervolgens aangepast worden zoals overeengekomen. De bijdrageregeling is zo volledig ten laatste bij de start van het schooljaar. Het is niet wenselijk dat de bijdrageregeling tijdens het schooljaar verhoogd wordt¹².

* Bijdrageregeling voor een sportdag

De decretale onderwijsregelgeving voorziet dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt via overleg in het participatieproces. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving alle ouders schriftelijk duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de bijdrageregeling voor het komende schooljaar.

In een dossier was er wellicht onduidelijke of onvoldoende communicatie tussen ouders en school met betrekking tot een sportuitstap. Er is geen afzonderlijke vermelding in het schoolreglement of in de maandberichten en een dag op voorhand hangt er een bijdragefiche aan de deur. Dit doet bij ouders het vermoeden ontstaan dat er plots in de loop van het schooljaar een bijkomende bijdrage gevraagd wordt, wat niet het geval is. Het is wenselijk dat de school de communicatie naar de ouders verzorgt en hen duidelijkheid verschaft over een aantal kosten¹³.

¹² CZB/KL/KBO/2006/140

¹³ CZB/V/KBO/2006/144

3.3. KOSTELOZE TOEGANG SECUNDAIR ONDERWIJS

3.3.1. ALGEMEEN

In het secundair onderwijs bestaat het principe van de kosteloosheid van het onderwijs niet. Voor onderwijsactiviteiten mogen effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten van goederen en diensten worden aangerekend als die in evenwichtige verhouding staan tot de eigenheid en de doelgroep. Er mag geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd. Op basis van de geldende regelgeving voor het secundair onderwijs kunnen diensten en goederen die nodig zijn voor het leren en opvoeden in het onderwijs aangerekend worden in de bijdrage van de ouders.

Naast de onderwijsactiviteiten, mag ook voor de afzonderlijke dienstverlening (refter, uitstappen, e.a.) een bijdrage aan de ouders of de leerlingen gevraagd worden.

De regelgeving voorziet wel dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt via overleg in het participatieproces en dat er afwijkingen kunnen zijn voor de minder gegoede ouders. De vergelijking tussen gemaakte kosten en gevraagde bijdrage dient in eerste instantie te gebeuren in de participatieorganen. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving alle ouders duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de verschillende soorten bijdragen.

De Commissie is van oordeel dat in het kader van onderwijskosten en een afzonderlijke dienstverlening de school geen willekeurige bijdragen mag vragen. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn: enerzijds in overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds kosten voor goederen of diensten waarvan de betrokken leerling gebruik heeft gemaakt.

3.3.2. TOEGELATEN BIJDRAGE

* Bijdrage voor kopieën en boeken, reizen, examenpapier.

Ouders, personeel en school kunnen in de schoolraad bespreken of bepaalde schooluitgaven wenselijk zijn (vb. examenpapier, handboek en/of kopie, Londenreis) en of een bepaalde schoolbijdrage wenselijk en correct is (bv. bedrag per kopie).

In het secundair onderwijs kan een schoolbestuur voor kopieën die in het noodzakelijke onderwijs- en schoolprogramma van de leerling gebruikt worden een bijdrage vragen aan de ouders.

Een secundaire school dient wel blijvend de bijdrage voor leerlingen en ouders voor onder meer fotokopieën kritisch te analyseren: geen onnodige kopieën, alleen kopieën die direct de leerlingen ten goede komen, kopiebijdrage in overeenstemming met de kosten voor de school, geen dubbel gebruik handboeken en kopieën e.a.

Enkel kopieën die de leerling effectief gebruikt, kunnen aangerekend worden. De informatie tot in het detail dient niet op initiatief van de school aan alle ouders medegedeeld te worden, enkel aan hen die erom vragen¹⁴.

¹⁴ CZB/KL/KSO/2006/131, CZB/V/KSO/2006/136 en CZB/V/KSO/2006/149

* Bijdrage voor verhuursysteem voor schoolboeken

De school stelt voor tegen een bepaald bedrag boeken te verhuren. Het is aan de ouders vrij om hierop in te gaan. Zij die hierop niet wensen in te gaan krijgen een lijst van de nodige boeken¹⁵.

* Kosten voor het begeleiden van een 100-dagenviering

In een dossier gaat het om leerlingen van het zevende jaar secundair onderwijs, meerderjarigen in een aanvullende opleiding. Het gaat om een 100-dagenviering buiten de school, los van enig les- of leermoment. De organisatie is dan ook niet verplicht en valt volledig onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur (verzekering, inhoud, al of niet begeleiding, e.a.). Personeelsleden kunnen de organisatie van een 100-dagenviering bespreekbaar maken o.a. in het lokaal overlegcomité of in de schoolraad. Het behoort volledig tot de autonomie van de lokale onderwijsgemeenschap (school, ouders, personeel, leerlingen) om af te spreken dat kosten voor een begeleider bij de 100-dagenviering al of niet ten laste zijn van de school of de leerlingen/ouders¹⁶.

* Kost sponsorkaart stratenloop

Het gaat om een vrijwillige activiteit buiten de onderwijsactiviteiten. De leerlingen die een sponsorkaart terug afgeven, ingevuld of blanco, dienen geen kosten te betalen. Het is redelijk dat van een leerling die zijn sponsorkaart niet inlevert een bedrag gevraagd wordt. De school moet er immers over waken dat alle sponsorkaarten terug ingeleverd worden. Zoniet kunnen leerlingen op een oneerlijke wijze in het bezit komen van de gesponsorde bedragen. Het lijkt ook wenselijk dat het reglement van de stratenloop aangepast wordt om het vrijwillig karakter (blanco sponsorkaart) te benadrukken¹⁷.

3.3.3. NIET TOEGELATEN BIJDRAGE

* Bijdrage voor administratie

Onder “kopieën” aan de leerlingen mogen geen kosten aangerekend worden die bestemd zijn voor kopieën voor het personeel, de directie, het schoolbestuur. Dit laatste heeft geen direct verband met een duidelijk individualiseerbare dienstverlening aan een leerling, maar behoort tot een sokkel van vaste algemene kosten die in eerste instantie ten laste zijn van het schoolbestuur en niet individueel kunnen worden aangerekend aan de leerlingen. De school moet zich ook zo organiseren dat het een hoge uitzondering is dat de bijdrage voor ouders stijgt door voor één lesinhoud zowel kopieën als boeken te leveren. Een goede organisatie, planning en communicatie onder het onderwijsteam kan dit voorkomen.

De louter administratieve kosten van het organiseren van onderwijs zijn ten laste van het schoolbestuur. De overheid komt wel tussen in die kosten door een werkingsbudget (dotatie)

¹⁵ CZB/V/KSO/2006/136

¹⁶ CZB/V/KSO/2006/137

¹⁷ CZB/V/KSO/2006/151

toe te kennen. Kosten die gemaakt worden voor de basiswerking van een school dienen dan ook gedragen te worden door het schoolbestuur¹⁸

* Bijdrageregeling bij een kort schoolverblijf

In een dossier betreft het een kort verblijf in de betrokken school. Na inschrijving, betaling van een aantal kosten en effectieve aanwezigheid op de school blijkt dat de leerling zich niet kan aanpassen aan de verplichte internaatsfunctie en een andere school verkiest. Door de ouders is hierover tijdig, duidelijk en herhaaldelijk communicatie gevoerd met de school. Uit het ingediende dossier blijkt dat het niet gaat om een dubbele inschrijving in verschillende scholen.

Een school kan geen internaatskosten aanrekenen voor een volledige trimester als een leerling er maar een paar dagen in september verblijft. Het grootste gedeelte van het internaatsgeld dient dan ook door de betrokken school terug gestort te worden aan de ouders. Hetzelfde geldt voor de weekuitstap van eind september, de teruggegeven of niet ontvangen leerboeken, EHBO-materiaal en de leerlingenkast.

De conclusie is dat in dit dossier enkel de kosten voor de school van het effectieve verblijf in september mogen aangerekend worden aan de ouders¹⁹.

* Betaling leerkrachten voor “leren leren”

Het is niet aanvaardbaar dat het schoolgebonden onderwijspersoneel, dat bezoldigd wordt door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, deels of volledig verzaakt, aan de school opgelegde decretaal opgelegde eindtermen, binnen de voor iedereen toegankelijke lestijden. Dit om vervolgens buiten de voor iedereen toegankelijke lestijden tegen een afzonderlijk inkomen, zonder al te veel onkosten, onderwijs en opvoeding te verzorgen die volgens de decretale regelgeving inzake eindtermen een schoolopdracht is²⁰.

* Bijdrage reproductierecht Semu in het deeltijds kunstonderwijs

Het gaat om een kost direct verbonden met de lessen omdat de cursisten moeilijk een opleiding kunnen volgen zonder het gebruik van partituren. Het gaat niet om een administratieve kost waarvoor de school als geheel verantwoordelijk is.

In het kader van de regelgeving inzake het deeltijds kunstonderwijs is het aan het schoolbestuur om in overleg met de participatieorganen om te beslissen of het reproductierecht betaald wordt door het bestuur of door de cursisten of gedeeld door beide. Het is belangrijk dat in de onderwijswereld aan een kost voor de school en een bijdrage van de ouders of cursist ook een dienst of product verbonden is ten voordele van de onderwijsklant.

In de afdelingen muziek en woord doen zich diverse situaties voor. Sommige partituren worden in origineel aangekocht. Andere partituren worden slechts secundair gebruikt door de cursisten. Weer andere partituren worden gekopieerd en ten volle aangewend in de lessen. Het is administratief niet haalbaar voor een school om in dit kader een gedifferentieerde prijs te bepalen en op te volgen naar inning toe. In dit verband kan aanvaard worden dat er gewerkt wordt met een beperkt forfaitbedrag dat geldt voor alle cursisten die partituren gebruiken

¹⁸ CZB/KL/BSO/2006/146

¹⁹ CZB/V/KSO/2006/138

²⁰ CZB/V/KSO/2006/145

Een bijdrage voor het reproductierecht kan, voor zover het schoolbestuur beslist heeft om het ten laste te leggen van de cursisten, enkel opgevraagd worden bij de cursisten in een opleiding waar direct of indirect partituren worden gebruikt²¹.

3.3.4. BIJDRAGEREGELING

* Levering van boeken op voorwaarde van betalingen

Een bepaalde brief gericht aan de ouders gaf de indruk dat het recht op en de toegang tot onderwijs afhankelijk is van snelle en volledige betalingen van boeken op 1 september.

Het recht op onderwijs heeft voorrang op discussies tussen ouders over de bijdrageregeling. Discussies tussen schoolbestuur en ouders over de betalingswijze van een bijdrage mogen geen impact hebben op de toegang voor een leerling tot onderwijs- en schoolactiviteiten die voor alle leerlingen van een klas georganiseerd worden. Een handelswijze waarbij leerlingen alleen leerboeken ontvangen bij de start van het schooljaar, als de ouders dadelijk een belangrijke betaling verrichten, is niet aanvaardbaar.

De Commissie zorgvuldig bestuur vraagt het schoolbestuur om met de ouders beter te communiceren over zijn systeem om schoolboeken te verhuren²².

* Waarborgbedrag

In een dossier is er aan een waarborgbedrag een dienstverlening verbonden. Elk jaar opnieuw krijgen de leerlingen bepaalde instrumenten, leermiddelen in bruikleen. Hier kan een waarborgbedrag over een lange termijn aanvaard worden, mede rekening houdende met het beperken van de planlast inzake innen en beheer van gelden door het onderwijspersoneel. Het is wel noodzakelijk dat alle leerlingen bij het inleveren van de instrumenten, leermiddelen in goede staat de waarborg terugkrijgen, ook zij die de school vroegtijdig verlaten²³.

* Forfait

Een term als 'forfait' voor niet meer bepaalde kosten kan onduidelijkheid scheppen ten aanzien van de ouders. Een beperkt reëel forfait per soort kostenpost (boeken, materiaal, ...) is omwille van administratieve verwerkingen wel aanvaardbaar. Het is wel noodzakelijk dat het voor alle ouders duidelijk is welke verscheidene soorten kosten precies in het forfait zitten, o.a. via het schoolreglement.

Het is dan ook aan te raden dat in de bijdrageregeling meer concrete termen gebruikt worden (informatica, sport, e.a.)²⁴.

²¹ CZB/V/KSO/2006/147

²² CZB/V/KSO/2006/136

²³ CZB/V/KSO/2006/149

²⁴ CZB/V/KSO/2006/153

3.4. ONEERLIJKE CONCURRENTIE

3.4.1. ALGEMEEN

De Commissie is van oordeel dat de eerlijke concurrentie tussen scholen bestaat uit twee elementen, enerzijds eerlijkheid inzake informatie en publiciteit rond de onderwijsorganisatie en anderzijds eerlijkheid inzake de andere activiteiten van een school.

Een schoolbestuur mag alle mogelijke informatie verstrekken over en publiciteit maken voor haar onderwijs- en opvoedingsaanbod. Andere scholen mogen daarbij niet betrokken worden in de vorm van vergelijkingen, negatieve vaststellingen, aanvallen op, enz.

Een schoolbestuur dient de eerlijke concurrentie ook na te komen in het geheel van zijn werking. De school kan geen handelingen stellen of activiteiten organiseren buiten het onderwijs die strijdig zijn met de wet of hetgeen gebruikelijk is binnen het onderwijsdomein.

3.4.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

* Informatie over gemeenteschool in gemeentelijk informatieblad

De gemeente besteedt als schoolbestuur in haar informatieblad aandacht aan haar eigen onderwijsaanbod, zonder andere scholen erbij te betrekken. Informatie door de gemeente over haar eigen scholen is niet in tegenstrijd met het verbod op oneerlijke concurrentie. Het is trouwens zo dat elk schoolbestuur de vrijheid heeft om zijn onderwijsaanbod onder de belangstelling van het publiek te brengen²⁵.

²⁵ CZB/V/KBO/2006/148

3.5. POLITIEKE ACTIVITEITEN

3.5.1. ALGEMEEN

Politieke propaganda is verboden in een school. Met politieke propaganda wordt bedoeld de gedragsbeïnvloeding van burgers, leerlingen, personeel om rechtstreeks (verkiezingsbord) of onrechtstreeks (actie door een partij of een organisatie die aanleunt bij een partij) steun te bekomen voor een politieke partij of beweging. Politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen, door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, zijn verboden. Alles wat te maken heeft met politieke partijen moet buiten het domein van de school gehouden worden.

De wetgever heeft een breed verbod op het oog gehad omdat het de bedoeling is dat het onderwijs in alle gevallen neutraal is ten aanzien van elke politieke activiteit. Het breed verbod op politieke activiteiten geldt ten aanzien van het schoolbestuur en de verschillende instanties binnen de school.

Uitzonderingen hierop zijn de vorming tot burgerzin (eindtermen), de syndicale werking ten aanzien van het personeel van de school en het gebruik van schoollokalen door de overheid bij de organisatie van verkiezingen of referenda.

3.5.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

* Uitdelen van informatie aan leerlingen over één politieke partij

In een dossier ontvingen ouders en leerlingen via de school een blauwe brooddoos met de namen van de politieke mandatarissen van één politieke partij. Er is verder geen aanknopingspunt met eindtermen of een onderwijsactiviteit.

Uit het dossier blijkt niet dat de directie van de gemeentelijke basisschool doelbewust heeft meegewerkt aan een politiek initiatief en/of in kennis van de politieke draagwijdte de betrokken brooddozen heeft laten meegeven aan de leerlingen. De Commissie neemt aan dat de directie van de gemeenteschool misleid werd en ter goeder trouw heeft gehandeld. De indruk werd gewekt dat het uitdelen van de brooddozen een nieuwe milieuactie was na de eerder uitgedeelde blauwe drinkbussen. Die drinkbussen waren niet vergezeld van enig opschrift, toegevoegde nota of vermeldingen van namen.

Het is duidelijk zo dat de Schepen van Onderwijs enerzijds de bestuurlijke functie van schoolbestuur en lokaal bestuur heeft vermengd met politieke activiteiten. Deze vermenging is des te meer onaanvaardbaar omdat het gaat om basisonderwijs met jeugdige leerlingen. Informatie waarbij de politieke mandatarissen van slechts één politieke partij aan bod komen, is een in het daglicht zetten van die ene politieke strekking en houdt dus politieke propaganda in. De bedeling van brooddozen vergezeld van namen van politieke mandatarissen is dan ook strijdig met het decretaal verbod inzake politieke propaganda. Het is noch het officieel onderwijs, noch het vrij onderwijs toegelaten de blauwe brooddozen met vermelding van politieke mandatarissen van één partij te verspreiden²⁶.

²⁶ CZB/V/KBO/2006/126

* Verkiezingsdebat in een onderwijsgebouw door een natuurvereniging

In een dossier gaat het om:

1° een bijeenkomst die een politiek verkiezingsdebat tot doel heeft;

2° een bijeenkomst waarbij niet alle politieke strekkingen en partijen aan bod komen die aan de wettelijke voorwaarden voldoen om deel te nemen aan de gemeenteraadverkiezingen. Een verkiezingsdebat met enkele politieke partijen doet vragen rijzen bij de bewering dat de inrichters zich politiek neutraal opstellen.

Uit deze elementen werd besloten dat de infrastructuur van de school zal ter beschikking gesteld worden voor politieke propaganda. Een school mag haar infrastructuur niet ter beschikking stellen voor politieke propaganda.

De vraag van de natuurvereniging om voor een verkiezingsdebat met enkele politieke partijen gebruik te mogen maken van het auditorium van de school werd dus negatief beantwoord²⁷.

* Verkiezingsaffiche bij leerlingenvervoer

Door het gemeentebestuur werd vastgesteld dat een politieke affiche aangeplakt was in een bus die zorgt voor intern leerlingenvervoer van de betrokken school. Wanneer de school dit verneemt, onderneemt de directie de nodige stappen om de affiche te verwijderen.

In het schoolreglement stelt de school zich op om zoveel mogelijk reclame te mijden. Op het infobord van de school kunnen geen politieke berichten opgehangen worden.

Een autobus waarmee leerlingen worden vervoerd, wordt door de publieke opinie beschouwd als een onderdeel van of indirect aanleunend bij de opdrachtgevende school. Dit is zeker zo voor het intern vervoer waarbij de klassen vanuit de school in groep vervoerd worden naar een sporthal.

Het is niet toelaatbaar dat een affiche voor een politieke partij of een verkiezingskandidaat wordt opgehangen of aangeplakt in een bus die voor intern leerlingenvervoer gebruikt wordt. In dit dossier was de school noch direct noch indirect betrokken bij het initiatief om de verkiezingsaffiche op te hangen. Het initiatief werd genomen zonder dat de school hiervan op de hoogte was en de verantwoordelijkheid ervan ligt uitsluitend bij een buschauffeur. Van zodra de school over de nodige informatie beschikte is de verkiezingsaffiche blijkbaar onmiddellijk verwijderd²⁸.

* Politieke uitspraken in de les

In een school is het blijkbaar zo dat onrechtstreeks één politieke partij en/of haar mandatarissen in een negatief daglicht werden gesteld. Het gesprek, de discussie en de uitspraak over één politieke partij situeren zich niet direct in opvolging van teksten of lesactiviteit en zijn blijkbaar eerder toevallig tot stand gekomen.

Het is niet aanvaardbaar dat tijdens de lessen het onderwijspersoneel een oordeel uitspreekt over één bepaalde politieke partij²⁹.

²⁷ CZB/V/KSO/2006/132

²⁸ CZB/KL/KBO/2006/152

²⁹ CZB/KL/KSO/2006/155

3.6. HANDELSACTIVITEITEN

3.6.1. ALGEMEEN

Een school kan slechts handelsactiviteiten verrichten voor zover deze geen daden van koophandel zijn en zo ze verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht.

1. Handelsactiviteiten

a) Geen daden van koophandel

Een handelsactiviteit is volgens de rechtspraak pas een daad van koophandel indien deze in essentie gericht is op persoonlijke verrijking. Winstoogmerk en speculatie maken het wezen zelf uit van de handel. Om een daad van koophandel uit te maken, moet een handelsactiviteit enerzijds behoren tot de lijst van ‘objectieve daden van koophandel’ en anderzijds gericht zijn op persoonlijke verrijking.

De onderwijswetgever heeft expliciet bepaald dat handelsactiviteiten in scholen geen daden van koophandel mogen zijn. Een onderwijsinstelling kan dus geen daad van koophandel verrichten louter en alleen ter verrijking van haar bestuur of ter verrijking van personen die al dan niet als personeelslid bij het onderwijs zijn betrokken. Een school kan echter wel een beperkt vermogensvoordeel (een marginaal winstoogmerk) nastreven ter bekostiging van haar werking.

Het is aan de Commissie zorgvuldig bestuur om uit te maken of een bepaalde activiteit van een school al of niet een daad van koophandel is.

b) De wet op de handelspraktijken

De onderwijsregelgeving definieert niet langer onder welke voorwaarden, aan welke personen en tegen welke prijzen de door scholen geproduceerde voorwerpen mogen worden verkocht of diensten mogen worden geleverd. De betrokken scholen kunnen zelf een handelswijze bepalen, maar rekening houdende met de federale regelgeving op het gebied van handelspraktijken.

- Ten eerste houdt dit in dat de eerlijke handelsgebruiken moeten gerespecteerd worden. De verkoper mag geen schade toebrengen aan de beroepsbelangen van andere verkopers of aan de belangen van de kopers.

- De handelspraktijkenwet brengt mee dat het schoolbestuur alle informatie geeft aan de kopers. Het schoolbestuur moet de koper te goeder trouw behoorlijke en nuttige informatie geven over de kenmerken van het product of de dienst en de verkoopvoorwaarden.

- Verder is er onder meer nog het verbod op onrechtmatige bedingen. Het gaat hier over het verbod voor een aantal handelingen of verbintenissen tussen verkoper (schoolbestuur) en koper. Zo zijn onder meer verboden: willekeurige prijzen, de verkoper ontslaan van verantwoordelijkheid inzake verborgen gebreken, afgedwongen aankopen waarbij leerlingen verplicht zijn een product of dienst af te nemen, e.a.

2. Verenigbaar met de onderwijsopdracht

Als tweede voorwaarde wordt gesteld dat de handelsactiviteiten verenigbaar zijn met de onderwijsopdracht van de school. De regelgeving bevat geen verdere bepalingen over de verenigbaarheid.

In de memorie van toelichting bij het onderwijsdecreet XIII van 2003 staat wel bijkomende informatie. De "verenigbaarheid" houdt in dat de activiteiten kaderen in de onderwijsopdracht (bijvoorbeeld, de afwerking van het programma of de normale dienstverlening aan de leerlingen) of, indien zij niet rechtstreeks bijdragen tot de verwezenlijking van de onderwijsopdracht, een occasioneel karakter hebben.

Met "occasioneel" komt men terecht bij de vzw-wetgeving. Daar is sprake van bijkomende en bijkomstige winstgevende activiteiten. Deze activiteiten zijn toegelaten indien ze noch de voornaamste bezigheid, noch de voornaamste bron van inkomsten zijn van het schoolbestuur. De bijkomende of bijkomstige activiteiten ondersteunen het schoolbestuur bij haar hoofddoel: onderwijs organiseren.

Het is aan de Commissie zorgvuldig bestuur om uit te maken of een handelsactiviteit verenigbaar is met de onderwijsopdracht.

3.6.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

* Commerciële activiteiten met individuele leerlingenfoto's

Het is voor een school niet toegelaten individuele foto's van leerlingen te verkopen, omdat het een handelsactiviteit is die niet verenigbaar is met de onderwijsopdracht, daar er in principe een onderwijsdoelstelling ontbreekt.

Een school kan wel individuele foto's van leerlingen (laten) maken, indien dit noodzakelijk of wenselijk is om administratieve of pedagogische redenen. Een school mag ook foto's van klassengroepen (laten) nemen om administratieve of pedagogische doeleinden. In dat geval kunnen de klassenfoto's door de leerlingen aangekocht worden. Er mag in geen enkel geval sprake zijn van enige aankoopverplichting voor de leerlingen en de ouders.

De omzendbrief inzake vermindering planlast stelt dat de directie belast is met de leiding van een school en dient te waken over de kwaliteit van het aangeboden onderwijs. Het behoort daarbij tot de taak van de directeur om de leerkrachten te behoeden voor planlast die komt van buiten de instelling via externe organisaties.

De omzendbrief inzake optimale aanwending van de schooltijd stelt dat het onderwijs een belangrijke maatschappelijke opdracht heeft jongeren te vormen. De steeds omvangrijker en complexer wordende opdracht van de school vereist een optimaal gebruik van de onderwijstijd. Scholen kunnen hun leerlingen de reglementair voorziene onderwijstijd niet zonder meer ontzeggen.

Het is verder onaanvaardbaar dat er lessen wegvallen om individuele fotosessies voor leerlingen te kunnen organiseren en dat het onderwijspersoneel daartoe actief wordt ingezet tijdens de uren van het noodzakelijke lesprogramma³⁰.

³⁰ CZB/KL/KBO/2005/124

* Fotografie door oudercomité

Het is wel aanvaardbaar dat een oudercomité of vriendenkring instaat voor de organisatie van individuele fotosessies met de leerlingen, zowel juridisch als voor de volledige praktische organisatie. Dit betekent dat de organisatie van fotosessies en verkoop van individuele foto's door een oudercomité of vriendenkring gebeurt. Ook een oudercomité of vriendenkring kan de leerlingen of ouders nooit verplichten om foto's aan te kopen.

De aandacht wordt ook gevestigd op het feit dat de samenwerking tussen een oudercomité of vriendenkring en een fotograaf een vrije overeenkomst is. Het staat elke fotograaf vrij om te onderhandelen met deze organisaties. Het aanbod van de soort producten, de kwaliteit, prijs e.a. zitten in het onderhandelingspakket. Deze onderhandelingsprocedure valt onder de vrijheid van contract en in zoverre geen beroep gedaan wordt op medewerking van de school is de Commissie zorgvuldig bestuur ter zake niet bevoegd om tussen te komen³¹.

* Verkoopstand in scholen

In een dossier gaat het om een school die één bepaalde handelszaak toelaat om in de school een bijkomend verkooppunt te organiseren en dit op geregelde tijdstippen. Het gaat niet om het op een occasionele wijze laten kennismaken met bepaalde culturen of producten binnen een pedagogisch project.

Het aanbieden of verhuren van schoollokalen in het kader van handelsactiviteiten is niet verenigbaar met de onderwijsopdracht omdat met de dynamiek van de handelswetgeving de normale werking van alle verplichte en niet-verplichte onderwijs- en schoolactiviteiten in het gedrang zou kunnen komen.

Het aanbieden of verhuren van schoollokalen voor handelsactiviteiten kan strijdig zijn met de wet op de handelspraktijken als er voorwaarden worden overeengekomen die aanleiding geven tot oneerlijke concurrentie ten nadele van andere verkopers van gelijkaardige of identieke goederen of diensten.

De conclusie is dan ook dat het niet wenselijk is dat op een vaste basis handelszaken een verkooppunt inrichten in een schoolgebouw³².

* Speelgoedverkoop op school

Uit het feitenrelaas blijkt dat het hier niet gaat over een zuiver pedagogisch-didactische aangelegenheid maar wel degelijk om een verkoopsinitiatief – weliswaar zonder aankoopverplichting voor de ouders en de kinderen – en in het voordeel van één bepaalde handelsonderneming. Het is in elk geval zo dat de uitnodigingsbrief geen of weinig informatieve of pedagogische elementen bevat, maar wel verwijst naar een verkoopsproduct van één bepaalde handelszaak. Daarbij komt dat er ter plaatse kan aangekocht worden.

Het sluit niet aan op enige eindterm of ontwikkelingsdoel om actief een bepaald soort speelgoed onder de belangstelling te brengen. Het is ook onduidelijk of een school voldoende

³¹ CZB/KL/KBO/2005/124 en CZB/KL/KBO/2006/143

³² CZB/V/KBO/2006/141

kennis kan verzamelen om betrouwbaar en onafhankelijk informatie te verspreiden naar de ouders toe over één bepaald commercieel product.
Het is niet wenselijk dat er aanbevelingen opgesteld worden en onderwijsmiddelen (gebouwen, energie, personeel) ingezet worden tijdens of na de schooluren voor de verkoop van producten van één bepaalde commerciële firma³³.

³³ CZB/V/KBO/2006/154

3.7. RECLAME EN SPONSORING

3.7.1. ALGEMEEN

De onderwijsregelgeving bepaalt dat scholen reclame mogen toelaten. De decreetgever heeft evenwel een aantal grenzen vastgelegd en reclame in bepaalde gevallen beperkt of uitgesloten.

- Een schoolbestuur dat reclame toelaat in het basisonderwijs, waakt erover dat:

1° de verplichte onderwijsactiviteiten en de leermiddelen vrij blijven van reclameboodschappen;

2° de facultatieve onderwijsactiviteiten vrij blijven van reclameboodschappen, behoudens de sponsorvermelding;

3° reclameboodschappen kennelijk niet onverenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de school;

4° reclameboodschappen de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de school niet in het gedrang brengen.

De sponsorvermelding uit 2° is onderworpen aan de beperkingen van 3° en 4°.

- Een bestuur verantwoordelijk voor andere onderwijsniveaus dat reclame toelaat, waakt erover dat:

1° de leermiddelen vrij blijven van reclameboodschappen;

2° alle onderwijsactiviteiten vrij blijven van reclameboodschappen, behoudens de sponsorvermelding;

3° reclameboodschappen kennelijk niet onverenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken en doelstellingen van de instelling;

4° reclameboodschappen de objectiviteit, geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van de instelling niet in het gedrang brengen.

De sponsorvermelding uit 2° is onderworpen aan de beperkingen van 3° en 4°.

- Voor reclame en sponsoring geldt ook nog de regeling op het gebied van handelswetgeving.

3.7.2. ADVIEZEN EN BESLISSINGEN

* Reclame in testmateriaal van centra voor leerlingenbegeleiding

In een concreet dossier gaat het om de meest in centra voor leerlingenbegeleiding gebruikte testen waar er slukreclame voor een privé-bedrijf in zou voorkomen.

Blijkbaar gaat het om een persoon aan een drankautomaat die een blikje frisdrank neemt. De tekening zou van die aard zijn dat ze de vorm en kleur suggereren van blikjes van één bepaalde frisdrankfirma.

De Commissie is van oordeel dat die herkenbaarheid vaag is en onduidelijk blijft. Verder is het de bedoeling, met de tekeningen die aansluiten bij de concrete leefwereld van de kinderen, hun kennis inzake chronologisch rangschikken te beoordelen. De Commissie vindt in de voorgelegde tekeningen onvoldoende manifeste aanwijzingen dat het de bedoeling zou zijn om publiciteit te maken voor één bepaalde frisdrankfirma. Er is niet direct een verband tussen de tekeningen uit de test en de winst of omzet van de frisdrankfirma.

De Commissie zorgvuldig bestuur wijst wel op de nieuwe maatregelen van de overheid inzake gezondheidsbeleid op school. Er is een strategisch actieplan waarbij scholen, centra voor leerlingenbegeleiding en lokaal gezondheidsoverleg de gezondheid van de leerlingen wil verhogen. In dat kader is het wel wenselijk dat duidelijke tekeningen over frisdrankautomaten weggehaald worden uit het testmateriaal dat door de centra voor leerlingenbegeleiding gebruikt wordt³⁴.

* Reclame voor één handelszaak

De infobrochure van de school vermeldt dat het bij verjaardagen aan te bevelen is om iets aan te kopen voor de bibliotheek van de school, bij één bepaalde handelszaak. Bij dit lovenswaardig initiatief kan de Commissie zorgvuldig bestuur niet aanvaarden dat één bepaalde handelszaak met naam vermeld wordt en zo exclusief in het licht wordt gesteld. Dergelijke handelswijze brengt de objectiviteit en onafhankelijkheid van de school in het gedrang en dit is strijdig met de decretale onderwijsregelgeving inzake reclame. Het kan ook de bedoeling niet zijn dat de pedagogische doelstellingen van de school het koopgedrag van de ouders zo beïnvloeden dat één handelszaak financieel voordeel doet. Het schoolbestuur dient zijn infobrochure – schoolreglement aan te passen, waarbij de naam van een handelszaak geschrapt wordt³⁵.

* Reclame en sponsoring in leskrant

Bij reclame in een leskrant gaat het om leerlingen van 14 à 15 jaar, die redelijkerwijs al enig onderscheid kunnen maken tussen reclame en informatie. Vanuit de eindtermen economie is een leerplan opgesteld, waarmee de school interactief en creatief wil omgaan. De Commissie gaat hier akkoord met het zoeken en vermelden van sponsors in het pedagogisch georganiseerde krantenproject. Het is daarbij wenselijk te werken met bedrijven, handelszaken die met hun producten, merken en diensten geen tegenstelling vormen met andere eindtermen of doelstellingen van de school.

³⁴ CZB/V/KSO/2006/129

³⁵ CZB/V/KBO/2006/134

Er kan niet aanvaard worden dat er commerciële reclameboodschappen (eenzijdige aanbeveling van een product, merk, dienst) verwerkt worden. De onderwijsregelgeving is ter zake duidelijk, nl. reclameboodschappen mogen niet verbonden worden met leermiddelen³⁶.

* Reclame en aankoop van lesmateriaal door leerlingen

Voor een goede start van het schooljaar in de betrokken opleiding is het van groot belang dat de leerlingen en cursisten van bij de aanvang perfect geïnformeerd zijn over waar ze zonder tijdverlies al het benodigde materiaal kunnen vinden. De scholen kunnen met het oog daarop een inventaris maken van de producten die ze nodig achten en waarvan ze verwachten dat die desgevallend ook tijdens het schooljaar nog zullen ter beschikking zijn. Door de scholen is bevestigd dat een dergelijke inventaris die in het verleden aan een firma werd meegedeeld, principieel ter beschikking staat van iedere kandidaat-verkoper die ze op eenvoudig verzoek ontvangt. De Commissie acht het van groot belang dat in dit stadium alle potentiële gegadigden hun voorwaarden mogen bekend maken en op gelijke voet worden behandeld.

De Commissie aanvaardt dat de scholen nog een stap verder gaan en een verkennend onderzoek organiseren om op basis daarvan gerichte informatie te geven over de beschikbaarheid van de producten. De Commissie aanvaardt ook dat een school, op basis van een correct vergelijkend onderzoek van het aanbod, met een of meer firma's onderhandelt om voor de leerlingen en de school optimale aankoopvoorwaarden te bedingen. Het is haalbaar dat de betrokken scholen in mei/juni de productenlijst opstellen en beschikbaar maken voor diverse firma's in een ruime regio. Deze firma's kunnen dan een voorstel tot samenwerking tussen bedrijf en school indienen. Op basis van prijs, kwaliteit en service kunnen de scholen dan op geregelde tijdstippen keuzes maken inzake één of meerdere firma's waarmee wordt samengewerkt. Het komt het schoolbestuur toe om met deze criteria een afweging te maken in het voordeel van de studenten en cursisten.

De scholen benadrukken dat niettegenstaande de afspraken die met een bepaalde firma werden gemaakt, de leerlingen en cursisten volkomen vrij blijven om hun aankopen te verrichten waar ze dat zelf wensen.

De scholen overhandigen aan de leerlingen bestellijsten waarbij indicatief de prijs van de producten wordt vermeld die wordt aangerekend door de firma waarmee de scholen een reductie van de aankoopprijs hebben bedongen. Voor een school bevatte het document in het verleden de vermelding dat de producten bij die bepaalde firma beschikbaar waren. Vanaf het schooljaar 2006-07 is dit niet meer het geval. De Commissie is van oordeel dat dergelijke bestellijsten formeel niet als leermiddelen kunnen worden beschouwd. Zij is niettemin van oordeel dat het, ten einde de vrijheid van de leerlingen maximaal te respecteren, aanbeveling verdient om op de bestellijst die ook in andere firma's moet kunnen worden voorgelegd, geen enkele firma nominatim te vermelden³⁷.

³⁶ CZB/V/KSO/2006/139

³⁷ CZB/V/KSO/2006/142

DEEL IV. BIJLAGE

4.1. Samenstelling van de Commissie (BVR van 23 januari 2006)

Art. 1. De heer Ernest DUYS, emeritus kamervoorzitter Arbeidshof, wordt aangesteld als voorzitter van de Commissie zorgvuldig bestuur.

Art. 2. Worden aangesteld als effectieve en plaatsvervangende leden van de kamer van de Commissie zorgvuldig bestuur, bevoegd voor het basisonderwijs:

1° Effectief lid: Walter COOLS, met als plaatsvervangers: Luc MUYLAERT, Riki PINXTEN, Jozef SCHOOLS,

2° Effectief lid: Hilde TIMMERMANS, met als plaatsvervangers: Paul DE WINNE, Marc Henry CORNELY, Francis DERYCKERE,

3° Effectief lid: Raf VERSTEGEN, met als plaatsvervangers: Etienne BECUWE, Ann BECKERS,

4° Effectief lid: Jean DUJARDIN, met als plaatsvervangers: Etienne BECUWE, Ann BECKERS.

Art. 3. Worden aangesteld als effectieve en plaatsvervangende leden van de kamer van de Commissie zorgvuldig bestuur, bevoegd voor het secundair onderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding, het deeltijds kunstonderwijs en het volwassenenonderwijs;

1° Effectief lid:, Luc MUYLAERT, met als plaatsvervangers: Walter COOLS, Jozef SCHOOLS, Riki PINXTEN,

2° Effectief lid: Marc Henri CORNELY, met als plaatsvervangers: Hilde TIMMERMANS, Paul DE WINNE, Francis DERYCKERE,

3° Effectief lid: Raf VERSTEGEN, met als plaatsvervangers: Etienne BECUWE, Ann BECKERS,

4° Effectief lid: Jean DUJARDIN, met als plaatsvervangers: Etienne BECUWE, Ann BECKERS.

4.2. Overzicht van de adviezen en beslissingen in 2006

- CZB/KL/KBO/2005/124: Basisonderwijs: Verkoop van individuele leerlingenfoto's
- CZB/V/KSO/2005/125: Secundair Onderwijs: Reclame bij online educatief spel
- CZB/V/KBO/2006/126: Basisonderwijs: Uitdelen van informatie aan leerlingen over één politieke partij
- CZB/V/KBO/2006/127: Basisonderwijs: bijdrage bij inschrijving van de leerling
- CZB/V/KBO/2006/128: Basisonderwijs: Bijdrage voor knutselmateriaal en sponsors op de schoolwebsite
- CZB/V/KSO/2006/129: Secundair onderwijs: Reclame in testmateriaal
- CZB/V/KBO/2006/130: Basisonderwijs: Bijdrage voor GON-begeleiding
- CZB/KL/KSO/2006/131: Secundair onderwijs: Diverse kosten, mededeling en informatie
- CZB/V/KSO/2006/132: Secundair onderwijs: Verkiezingsdebat in onderwijsgebouw door een natuurvereniging
- CZB/V/KBO/2006/133: Basisonderwijs: Innen van de bijdrage
- CZB/V/KBO/2006/134: Basisonderwijs: Solidariteitsbijdrage en reclame voor één handelszaak
- CZB/V/KSO/2006/135: Secundair onderwijs: Deurwaarderskosten en achtergelaten kledij
- CZB/V/KSO/2006/136: Secundair onderwijs: Verhuursysteem voor schoolboeken
- CZB/V/KSO/2006/137: Secundair onderwijs: Organisatie 100-dagenviering
- CZB/V/KSO/2006/138: Secundair onderwijs: Bijdrageregeling bij een kort schoolverblijf
- CZB/V/KSO/2006/139: Secundair onderwijs: Reclame en sponsoring in leskrant
- CZB/KL/KBO/2006/140: Basisonderwijs: Bijdrage zwempersoneel en naschools toezicht
- CZB/V/KBO/2006/141: Basisonderwijs: Verkoopstand in scholen
- CZB/V/KSO/2006/142: Secundair onderwijs: Reclame en aankoop van lesmateriaal door leerlingen
- CZB/KL/KBO/2006/143: Basisonderwijs: Fotografie door oudercomité

- CZB/V/KBO/2006/144: Basisonderwijs: Bijdrageregeling voor een sportdag
- CZB/V/KSO/2006/145: Secundair onderwijs: Betaling leerkrachten voor “leren leren”
- CZB/KL/KSO/2006/146: Secundair onderwijs: Bijdrage voor kopieën en boeken
- CZB/V/KSO/2006/147: Deeltijds kunstonderwijs: Bijdrage reproductierecht Semu
- CZB/V/KBO/2006/148: Secundair onderwijs: Informatie over gemeenteschool in gemeentelijk infoblad
- CZB/V/KSO/2006/149: Secundair onderwijs: Bijdrage voor fotokopieën en waarborg
- CZB/V/KBO/2006/150: Basisonderwijs: Bijdrage voor verjaardagen
- CZB/V/KSO/2006/151: Secundair onderwijs: Kost sponsorkaart stratenloop
- CZB/KL/KBO/2006/152: Basisonderwijs: Verkiezingsaffiche bij leerlingenvervoer
- CZB/V/KSO/2006/153: Secundair onderwijs: Bijdrage voor administratiekosten
- CZB/V/KBO/2006/154: Basisonderwijs: Speelgoedverkoop op school
- CZB/KL/KSO/2006/155: Secundair onderwijs: Politieke uitspraken in de les